

УДК 631.1

**ОБГРУНТУВАННЯ ОБСЯГУ ТРАНСПОРТНИХ РОБІТ В
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

Лемяскін А.І.

*(Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка)*

Від безперебійної та ритмічної роботи транспорту в окремих господарствах та сільськогосподарських районах залежить ефективність АПК. На транспортуванні вантажів та вантажно-розвантажувальних роботах у сільськогосподарських підприємствах, доставленні продукції рослинництва і тваринництва на переробку і на продаж використовується близько 40 % нафтопродуктів із загальної кількості, що її витрачає агропромисловий комплекс. Витрати на перевезення вантажів і виконання вантажно-розвантажувальних робіт становлять 18...22 % коштів на виробництво і реалізацію сільськогосподарської продукції. Тому для зменшення транспортних витрат необхідно планувати обсяги перевезень.

План перевезень вантажів служить основою для раціональної організації транспортного процесу. Це основний документ, формуючий виробничо-фінансову діяльність транспортного підрозділу господарства. Залежно від характеру транспортних робіт і роду вантажів, що перевозяться, в план включають інформацію про способи навантаження і розвантаження на вантажоутворюючих і вантажопоглинаючих об'єктах, відстані, терміни і об'єми перевезень.

Серед значного числа методів визначення об'ємів перевезень поширені: метод експертних оцінок, метод екстраполяції і тенденції розвитку, нормативний метод. Найбільш розповсюдженим із них є нормативний метод, заснований на аналізі головних показників, що характеризують розвиток галузі. Однак і нормативний метод має суттєві недоліки: він не враховує середню вантажопідйомність транспортних засобів, що постійно зростає, пасивно реєструє усталені об'єми перевезень без урахування удосконалення технологічного процесу, внаслідок чого залучається в напружені періоди року завищена кількість машин. Це призводить до заниження показників використання транспортних засобів, невиправданого завищення матеріальних і трудових витрат.

Усі ці недоліки можуть бути усунені розробкою транспортного балансу вантажів у територіальному розрізі (господарство, район, область), який може бути основою розрахунку потреб у машинах для навантаження, транспортування та розвантаження (перевантаження) за основними періодами сільськогосподарського виробництва.

При складанні плану перевезень найбільш трудомісткою роботою є визначення номенклатури (переліку) вантажів для перевезення. Складність роботи полягає у вивченні великого обсягу планових документів господарства:

виробничо-фінансового плану, технологічних карт вирощування сільськогосподарських культур та виробництва продукції тваринництва, плану матеріально-технічного забезпечення господарства та обслуговування населення, плану закупівлі та реалізації продукції та ін.

Так, з виробничої програми по рослинництву можна одержати відомості про види і кількість продукції, що планується перевезти в господарстві та за його межами. З технологічних карт на виробництво сільськогосподарських культур визначаються види, обсяги і терміни перевезення вантажів на поля та з полів. З технологічних карт виробництва продукції тваринництва визначається номенклатура й обсяги вантажів, необхідних до перевезення в цій галузі. У планах матеріально-технічного забезпечення підрозділів господарства, реалізації продукції та обслуговування населення наведені номенклатура й обсяги планових перевезень, а саме: паливно-мастильні матеріали, насіння, комбікорми, зерно, цукрові буряки, цукор, молоко, м'ясо, вовна, вугілля та ін.

Трудомісткість визначення номенклатури перевезень можна значно скоротити, розробивши схеми виконання робіт рис. 1.

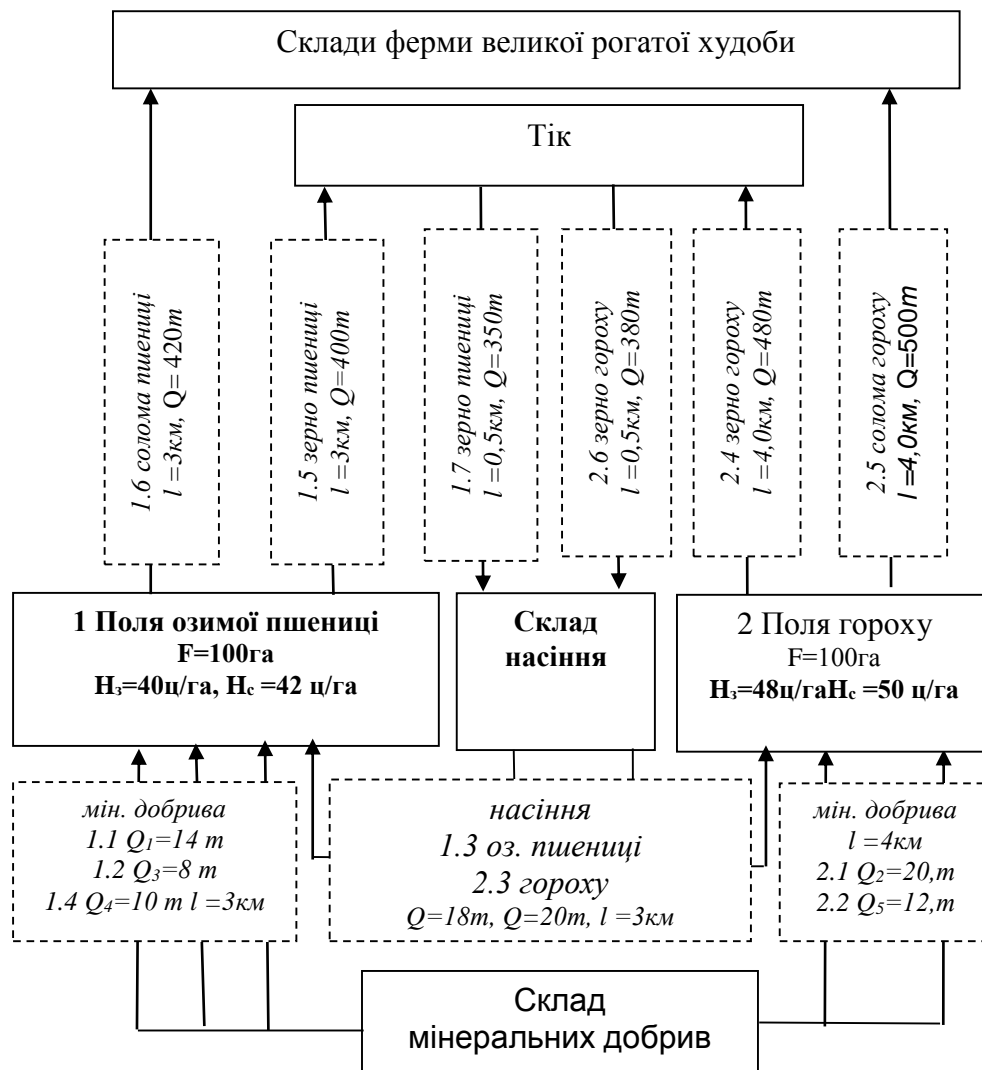

Рисунок 1 – Схема транспортного забезпечення в рослинництві при вирощуванні озимої пшениці та гороху (приклад)

Схема перевезень є такою, що враховує вантажоутворюючі та вантажопоглинаючі об'єкти (пункти навантаження і розвантаження) і зв'язки між ними, тобто маршрути перевезення (звідки, та куди) з визначеним видом вантажу, відстанями та обсягами перевезення. Складаються схеми перевезень в галузях господарства: рослинництво, тваринництво, матеріально-технічне забезпечення та реалізація продукції. У рослинництві схеми складаються за групами культур, наприклад: зернові колосові і зернобобові (озима, яра пшениця, горох, ячмінь, овес), круп'яні (гречка, просо), кормові (трави на сіно, зелений корм, кукурудза на силос, кормовий буряк, гарбузи) та ін. У тваринництві схеми складаються за групами тварин, наприклад: велика рогата худоба (дійне стадо та на відгодівлі), вівці, свині, кури (несучки або бройлери). В області матеріально-технічного забезпечення схеми розробляються за такими напрямками: забезпечення господарства запасними частинами, будівельними матеріалами, кормами, та ін.; реалізація продукції на заготовчі пункти і ринки; різні види побутового обслуговування жителів населених пунктів, на території яких знаходиться господарство.

На підставі схем перевезень визначається перелік робіт в галузях господарства, що значно полегшує розробку річного плану перевезення вантажів.

Список літератури:

1. Транспортне забезпечення сільськогосподарського виробництва: навчальний посібник до курсового та дипломного проектування, частина 1 методика проектування транспортного забезпечення / [Тіщенко Л.М., Пастухов В.І., Зайцев А.С., Циганенко М.О. та ін.]. – Харків. : 2009. – 172с.
2. Харченко С.О. Напрямок в розробці агротехнологій блочно-варіантних систем для господарств різних технологічних рівнів / С.О. Харченко, О.І. Анікеєв, М.О. Циганенко, О.Д. Калюжний, Г.В. Рудницька, В.В. Качанов, О.М. Красноруцький, С.А. Чигрина, К.Г. Сировицький, Є.А. Гаєк // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, Вип. 156, – 2015. с. 174-179.
3. Циганенко М.О. Оптимізація процесу збирання та транспортування врожаю зернових культур з використанням бункера-накопичувача // М.О. Циганенко, К.Г. Сировицький, О.А. Романащенко // Інженерія природокористування, № 2 (10), – 2018. с. 87-93.
4. Аникеев А.И. К вопросу повышения эффективной процесса уборки урожая путем внедрения элементов агрологистики / А.И. Аникеев, М.А. Цыганенко, К.Г. Сыровицкий, А.Р. Коваль // Motrol. Commission of Motorization and Energetics in Agriculture. Vol. 18, № 7. Polish Academy of Sciences. 2016. – 49 - 54.